

(א) וינבמות פו. וע"ש בפ"ש קידושין גג. ע"ש בפ"ש"י. (ב) ולקמן קטו: (ק.ג.) א. (ג) ונבמות עט. (ד) שם. (ה) ונבול יד. (ו) ונ"ל אחר ד"ה ומנבל. (ז) כפי"א למה, (ח) ונ"ע מוספות ונבמות עת. ד"ה אלא ומוספות מנמות כג: ד"ה אלא למ"ד, (ט) וחולין ע"ש יום בין הערבים יעשו אתו על מצות וימריס יאכלהו: במדבר ט יא

תורה אור השלם

1. בתוך השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות וימריס יאכלהו: במדבר ט יא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מתקין לה ר"ח וכו' מועלת הברכה שביד בבבול האישו. ע"ה לקמן ק"ג ע"ה תוס' ד"ה נחלמונה: שם ד"ה והוא אכיל וכו' ולא שייך באן הברכה. וכן נבמות לט ע"ה תוס' ד"ה הכל מודים:

מוסף רש"י

ולבסוף. לפי מני אחרות, אכיל אכילת חסא בלא ברכה. פירוש בלא ברכה מורה, אלא ברכה בזה פ"ה האדמה ודאי מנבל, לטור לאדם ליהנות מן העולם בלא ברכה (האדמה היא פ"ה ט"ז). משמיה דגמרא. כן קיבל מרבו וכו' מרבו (ביבמות ט"ז). כן נקטתה בגמרא ושורה כפי בני בית המדרש (קדושין גג). שהיה כורכין בבת אחת ואוכלו, ולא אחי עטם מרור ומנבל ליה לנעם מלה (ובתים עט.).

מוסף תוספות

א. דרוקא קידוש וברכת המזון שהם שתי מצוות חשיבי חבילות חבילות אבל ברכת הנזון לא שייך לומר כן. תוס' ר"פ לעיל ק"ד. ב. ו"ל. ודרכה שאני דוחק המיריות הוא דמבטל טעם המצוה. תוס' מנמות כג. ג. דר' יוחנן קבלה היתה בידו דחולוקים על הלל. תוס' ר"פ. ד. שמצותן בכך וכמצוה אחת דמי. ח"י ה"ן. ה. והכי מוכח ר' יוחנן מהכא דחולוקין עליו חבירו על הלל. תוס' ר"פ. ו. אלא ש"מ דסיל (להלן) דבעלמא נמי מצוות אין מבטלות וכו'. ט. ד. דהכא אין מבטלות וכו' וזאת זו ומותר לאוכלן בבת אחת. שם. ט. (וכי) והכי דמצוה דרבנן מבטל לה דאורייתא הכי נמי דשות גמור מבטל לה לדרבנן. ח"י ה"ן. ט. דאפילו הלל מודה דבאורייתא וברבנן אין דרבנן ומבטל ליה דאורייתא. תוס' ר"פ.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קטו.

**עין משפט
נר מצוה**

ע"א א מ"י פ"ח מהל' מנה הלכה יב סגמ עשין מה טו"ש"ע א"ח סי' מעה סעף ב: ב ב מ"י שם הלכה ו [והלכה ח] טו"ש"ע שם סעף א: פא ג מ"י שם הלכה א ופ"ו מהל' נרכות הלכה ח סגמ שם ועשין זו טו"ש"ע א"ח סי' תעג סעף ו וסי' קנת סעף ד רב אלפס ברכות פ"ח דף מה. ונב"ש"פ פ' כל הנשר סי' יו"ד:]

**הגהות מהר"ב
רנשבורג**

[א בבב' אמר ר' יוחנן חולקין עליו חבירו על הלל. ר"ב עיין ביאר סוגין ולשון רש"י' ומוספות בשו"ת שער אפרים סי' י"א ר"ב י"ד ונב"ש"פ בית יעקב סי' ס"א בנזקין סגמין יעו"ש: [ב] שם תלמוד לומר על מצות ומירוס יאכלהו. ומקחו מיטת על מצות ומירוס יצ"ח [נמות על מירוס] כפי' לרש"י' ג"ה: יאכלהו והן דוק:]

רבינו הגואל

ואסיקא רב חסדא אמר מברך אחות מעיקרא בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור. ובסוף אכיל חזרת בלא ברכה והלכתא כרב חסדא. רב אחא מהרור אשאר ירק לאפוקי נפשיה מפלוגתא. אמר רבא לא ניכול איניש מצוה ומרור בחידי הדדי דמברא לן מצוה בטמן הזה [דאורייתא ומרור] דרבנן ואתי מרור דרבנן ומבטל מצוה דאורייתא. ואפי' דמבטלות זו את זו, הני מילי דאורייתא דאורייתא, כגון מצוה ומרור בטמן שבית המקדש קיים דתרייהו דאורייתא, אבל בטמן הזה דמרור דרבנן הוא, לא. מאן גנא אמר מצות אין מבטלות זו את זו הלל, דהניא אמרו עליו על הלל שהיה כורך המרור על המצוה ואוכל בבת אחת כו'. אמר ר' יוחנן חולקין עליו חבירו על הלל, דהניא יכול לא יהא אדם ויצא ידי חובתו בפסח אלא אם כן כורכין בבת אחת מצוה ומרור ואוכל כדרך שהלל אכיל, ת"ל על מצות ומירוס יאכלהו, זה בפני עצמו וזה בפני עצמו. השתא דלא איתמר הלכתא לא כרבנן ולא כהלל, לתודיה ואכיל, והדר כריך ליה למרור אמצה ואכיל להו בבת אחת בלא ברכה זכר למקדש כהלל. אמר ר' אושעיא כל שטיבולו במשקין צריך פפא ש"מ מדקתני מרור

ולנכסוף אכיל בלא ברכה. משום דנענין תרי טבולי: ומנבל ליה. לטעם מנה לאורייתא: שהיה כורכין צנח אחס. פסח מנה ומרור: וזכר למקדש כהלל. וזכר למה שהיה עושה הלל בזמן שבמה"ק קיים שהיו אוכלים פסחיהם: לריך נטילת ידים. הפוסל בתרומה מטמא משקין וכו' י: לריך

רשב"ם

ולנכסוף אכיל בלא ברכה. משום דנענין ומרור דרבנן. וטעמא מפרש צשיליה פירקין (דף קג.) א. אפילו למ"ד נו'. דכיון דכי הדדי נינהו כוליה קיום מנמות נינהו ולא מצטלי אהדדי: ומנבל לה. לטעם מנה לאורייתא: כורכין צנח אחס. (מנה) פסח מנה ומרור כורכין צנכך אחד כמו כורכו בגמ' (עירובין דף קא:) יאכלהו. כל אחד בפני עצמו מדלא כתיב יאכלו (אומר) ולא את השצר: מתקין לה רב אשי נו'. ומיהו חולקין עליו חבירו כרבי יוחנן אבל מהכא לא שמעינן: והשתא דלא איתמר הלכתא לא כהלל ולא כרבנן. דהא רבנן דברייתא מודו להלל דכריכה נמי שפיר דמי אבל ר' יוחנן קאמר דפליגי עליה דרבנן לגמרי לית להו כריכה כלל: מנבל. אמנה לחודא כו': וזכר למקדש כהלל. כמו שהיה עושה הלל בזמן שבית המקדש קיים שהיו אוכלים פסחים: כל טעינונו צנכסוף. כגון ירק צנכות או צמונץ לריך נטילת ידים משום משקה שהיית שניות וכל הפוסל את התרומה מטמא משקים להיות תחלה [לעיל י:]: לריך

מתקין לה רב חסדא לאחר שמיילא כריסו הימנו חזור ומברך עליה אלא אמר רב חסדא מעיקרא מברך עליה בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור ואכיל ולבסוף אכיל אכילת חסא בלא ברכה בסוריא עבדי כרב הונא ורב ששת בריה דרב יהושע עבדי כרב חסדא ויהלכתא כוותיה דרב חסדא רב אחא בריה דרבא מהדר אשאר ירקות לאפוקי נפשיה מפלוגתא אמר רבינא אמר לי רב משרשיא בריה דרב נתן הכי אמר הלל (משמיה דגמרא לא ניכרוך איניש מצוה ומרור בהדי הדדי וניכול משום דסבירא ל' מצוה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן ואתי מרור דרבנן ומבטיל ליה למצוה דאורייתא ואפילו למ"ד מצות אין מבטלות זו את זו ה"מ דאורייתא בדאורייתא או דרבנן בדרבנן אבל דאורייתא ודרבנן אתי דרבנן ומבטיל ליה לדאורייתא' מאן תנא (דשמעת ל' מצות אין מבטלות זו את זו הלל היא דתניא אמרו עליו על הלל שהיה כורכין בבת אחת ואוכלן שנאמר ועל מצות ומירוס יאכלהו אמר א' רבי יוחנן חולקין עליו חבירו על הלל דתניא יכול יהא כורכין בבת אחת ואוכלן בדרך שהלל אוכלן תלמוד לומר ב על מצות ומירוס יאכלהו אפילו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו מתקין לה רב אשי אי הכי מאי אפילו אלא אמר רב אשי האי תנא הכי קתני יכול לא יצא בהו ידי חובתו א"כ כורכין בבת אחת ואוכלן בדרך שהלל אוכלן תלמוד לומר על בפני עצמו וזה בפני עצמו השתא דלא איתמר הלכתא לא כהלל ולא כרבנן על אכילת מצוה ואכיל והדר מברך על אכילת מרור ואכיל בלא ברכה זכר למקדש כהלל אמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא יכל שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים אמר רב פפא שמע מינה האי חסא צריך

מאכל למאכל ולכן פטר את הפרפרת לפי שצא לנורך שעל ידי כך אוכל יותר ואין לומר דפרפרת היינו דבר שצא ללפת זו את הפת דהא הוא ככלל הא דקתני התם דמנכך על העיקר ופוטור את הטפילה וקאמר נמי רבי חייל פת פוטרת כל מיני מאכל ורב פפא נמי פסיק התם הלכתא דברים הנאים תוך הסעודה מחמת הסעודה והיינו הפרפרת כדפי' אין טעוין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם שלא מחמת הסעודה תוך הסעודה כגון תאנים וענבים שאין צאין להמשך המאכל ולא ללפת אלא לתענוג לריכין ברכה לפניהם ולא לאחריהם אחר הסעודה אפילו פרפרת טעוין ברכה זין לפניהם זין לאחריהם וה"ר יוסף טוב עלם כתב בקדרו למה שאר ירקות צאין תחלה לפטור חזרת מברכה ראויה להוליתא דהא משום הימירא צאין א' ולא שייך כאן חבילות אלא בתרי מילי"א ועוד דרב חסדא מנכך שתיקן אחרות ועוד דמשמע דלא פטר ליה פת ושמת אינו מחשיבו פרפרת הפת כיון שאינו אוכל ממנו אלא כוית: א"ת מרור דרבנן ומבטל אמצה דאורייתא. וכל שכן דאי לא היה מרור אפי' מדרבנן דמבטל להנמה כדמשמע לקמן ודלא כמותן שאסרו מנה מתובלת בשם רש"י אף צימים אחרונים משום דמחמעי בשמים ומבטלו למנה דאין מן הבשמים כי אם דבר מועט א' ודלא כמותן שאסרו מנה מתובלת בשם רש"י אף צימים אחרונים משום דמחמעי לה: א"ת אמר רב אשי. אין נראה כפירוש הקונטרס דמשבש רב אשי מילתיה דרבי יוחנן א' שהרי טוב להגיה דברייתא אפילו לחסר כמו שאנו מגיחין כמה ברייתות מלשבש דברי ר' יוחנן אלא רב אשי מתקין אבני ישיבה דמפרשי דחולקין רבנן ואסרי לכוך דא"כ מאי אפילו אלא רבנן סברי דבכל ענין מנמות זין ע"י כריכה זין כל אחד לצדו ופליגי אהלל דמנריך לכוך ונקטי רבנן אפילו משום הלל וא"ת מנא לן דקצר הלל דאין מבטלות דילמא שאני הכא דגלי קרא' ועוד א' הא לרבנן נמי אין מבטלות דהא חס כרכין נמי יאל וי"ל מדקצר דלכתחלה יש לו לכוך וצדיעזד נפיק כי לא כריך חס כן בעלמא אין מבטלות דאי אצטרך קרא הכא להמיר כריכה ולומר דהכא לא מבטלי' והלכך לרבנן דמוקי קרא צדיעזד שמעינן דבעלמא מבטלות ושאני הכא דגלי קרא': א"ת מברך אמצה ואכיל ומברך אמרור כו'. חס היה כורכ שניהם יחד תחלה הוא אחי מרור דרבנן ומצטל למנה ואם היה אוכל מנה בלא מרור תחלה כשהיה כורכין אחר כך אחי מנה דרשות ומנבל מרור דרבנן ומיהו אי היה קיימא לן כהלל הוא עבדינן הכי מנה לחודא והדר מנה ומרור כריכה וכו' כיון שצריך לעשות מדרבנן מצות כריכה כהלל הוא דרבנן ודרבנן: ב"ל שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים. פי' בקובי' אע"ג דקי"ל (חולין דף קו.) הנוטל ידיו לפירות ה"ו מנסי הרוח כיון דאיכא משקין וקיי"ל (פיה פ"ח משנה ו) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה הוא להו הנך פירות כמו הנמא וצריך לנטול כמו צנהמא ואין נראה לפרש כן דאם כן כי פריך למה לי נטילת ידים הא לא נגע ומאי נפקא מיניה אפילו אי לא נגע כיון דסוף סוף אכיל משקה המנוטל לא גרע מאוכל מחמת מאכיל דעני נטילת ידים ועוד וכי לא ידע המקשה דאיכא למהיט דילמא נגע כדאמר רב פפא ונראה דנטילה דהכא לא משום קדושה ונקיות כמו צנהמא אלא משום שלא יטמא המשקין להיות תחלה ויהא אסור לשמותן ולפסול את גופו כדמתן צפ"צ דחולין (דף ג.) השומט ולא יאל מהן דס כו' הא יאל מהן דס אין נאכלין צידים מסואבות ואמר נמי צקדר הסיצה (ברכות דף מג.) הציאל להן יין כל אחד נוטל ידו אחת פי' שלא יטמא היין ויפסול גופו והתם סגי ציד אחת